

je bil na boljem, da je dobival skozi odprtino nekoliko več zraka, pa da je videl nekoliko svetlobe skozi okence.

Še dva dni in dve noči je mučila Kristijana nenavadna ječa. Ladija je prišla že blizu Aleksandrije in mornarji se pripravijo, da oddadó prtljago odhajajočim potnikom. Odpró magacin; prestavijo nekaj zabojev in med temi je bil tudi Kristijanov zaboj; postavijo ga po sreči na prost kraj. Bilo je ob 8. uri zjutraj, čas zajutrka, ko ni bilo nobenega človeka v shrambi. „Hajdi iz te nesrečne zaprtije!“ zakliče si Kristijan, odpre pokrov, privzdigne — in po mnogih dnevih mu zasiže svetloba, pluća pa dobé zraka, v kakoršnem more živeti človek. A — kaj je to! Ko hoče stopiti na noge, ne more. Kolena so kakor uklenjena, noge mu odpovedó. Malone omahne in pade na tla, ko se hoče prestopiti. No, kadar je sila velika, dobi se moč sama ob sebi. Tudi Kristijan se posili na noge, poravna si obleko, umije se, zapre zaboj in se polagoma povspne kvišku po železni lestvici do zgornjega magacina, kjer je bila lažja in rahlejša prtljaga. Tu se mu ni bilo več bati, zakaj ko bi ga našli, lahko bi se izgovoril s tem, da je imel opraviti pri prtljagi. Zares se je znal urno izgovoriti dvema mornarjema, ki sta ga čudeč se gledala, češ, zakaj je oblečen tako čudno, in vprašala, ali ne želi morda prtljage. — Ko pa pride vrh krova in ga obsije svetloba, bliščalo se mu je, da skoro ni mogel vstrpeti. Počasi se priplazi do bližnje klopi, sede in sope z globokim dihanjem vase čisti zrak. Sedaj se je zavedel popolnoma, da je rešen. Da bi se pokrepčal, poprosi kuharja, naj mu prinese malo juhe. Ta se začudi, ko zagleda grozno prepa-

lega Kristijana. „Ej, morska bolezen zdela človeka, dragi moj; jaz pa nisem vajen morja.“ Juha mu je dobro teknila in polagoma so se mu vračale moči. Ko prebije tu jedno uro, naroči si krepko kosilo in pa še črnega vina. To je bilo zdravilo, ki je pomagalo v kratkem času. Ko zagledajo po kakih dveh urah svetilnik aleksandrijski, bil je naš Pajer popolnoma dober in si želel, da bi bil čim najpreje na suhem. Arabci so hoteli z malimi čolni proti veliki ladiji, da bi odpeljali potnike, in kmalu se je pogodil tudi Pajer z jednim izmed njih, skočil v čoln in bil v četrť uri na suhi zemlji. Nevarna vožnja v zaboju je bila srečno končana.

Prva skrb je bila, da dobi z ladije zaboj. Zato se popelje urno h gospodu Žvegļu in ga poprosi, naj vzame s konzulskim služabnikom zaboj, da ne bi ga odprli na carinskem uradu. Konzuli imajo namreč pravico, da jim zabojev in zavojev ne odpirajo. Pajer se ni bal brez vzroka, da bi ne bilo dobro zanj, ko bi odprli zaboj vpricho njega. Gospod Žvegelj mu je storil uslugo, vzel zaboj, a ni molčal o tem, kar se je bilo dogodilo. Še tisti dan so vedeli po mestu, da se je nekdo pripeljal v zaboj; vse se je temu čudilo, in Pajerja so hodili gledat kakor največji čudež. Bil je junak, o katerem se je povsod govorilo in pisalo. Zaboj je bil razstavljen tri dni, in ljudje so kar vreli skupaj, da so si ga ogledali. Zahtevali so sicer na broderskem uradu, naj doplača voznino, a naposled so mu izpregledali tudi to plačilo. Pajer zatrjuje, da bi se ne vozil drugič na ta način, ko bi mu dali za to tudi celo Aleksandrijo.

(Dalje.)

Književnost.

Hrvaška književnost.

(Piše Janko Barle.)

Knjige društva sv. Jeronima.

Kakor vsakega leta, izpregovoril bodem tudi letos nekoliko o knjigah društva sv. Jeronima, in sicer tem rajši, čim bolj se to društvo od leta do leta razcvita in širi med narodom. Društvo je prekoračilo že deset tisoč udov, ker jih ima po zadnjem izkazu 10.549, kar je izvestno lep napredek, če se pomisli, da se nekoliko let kar ni moglo ganiti. Zahvaliti je za to največ marljive poverjenike društvene, še več pa so v to pomogle knjige, katere društvo izdaje. Oglejmo si jih malo!

Štiri so po številu. Prva je:

Danica. *Koledar i letopis društva svetojeronimskoga za god. 1894.* — Osmerka. Stranij 224.

Cena 25 novč. Sicer je na Hrvaškem jako mnogo koledarjev, (samo Hartmanova knjigarna jih izdaje kakih pet), vendar je Danica hrvaškemu narodu najbolj priljubljena in med njim najbolj razširjena, ker drugače se ne bi tiskala v 40.000 iztiskih. Poleg navadnega koledarja čitamo tukaj letopis društva, (o tem sem že poročal v „Dom in Svet“-u) in imena novih članov, katerih je priraslo v jednom letu 736; a potem sledi zabavno-poučni del. Opisuje se v jedrnatem članku slovesni dogodek v krščanskem svetu — petdesetletnica škofovanja Leona XIII.; opisuje se mesto Mostar, katero nam prikazuje tudi dve primerni sliki, poučuje se narod, kako naj si nasadi ameriške trte v vinogradih, in tolmači novi avstrijski denar. Krajiškega popa Josu srečamo zopet v črticah: „Iz krajiškega posijela“, v katerih nas on na izviren način, a v lepi preprosti besedi

uči in zabava. Večja povest je: „Raspikuća“ (Zapravljujev), katero je napisal Fr. Sudarević. Vsakdo tu lahko spozna, da treba drevo vzravnati, dokler je mlado, in zle navade in nagnjenja v človeku še za rana izkoreniniti, drugače se razvijejo v pogubne strasti. Pripovedka je jako poučna, jezik je lep, tudi pripovedovanje še dokaj spretno, tako da bode izvestno narodu povšeči. Tudi dva prevažna dogodka med hrvaškim narodom, katera sta se lani vršila: prenos Draškovičevih kostij in pa odkritje Gunduličevega spomenika, sta tu na kratko opisana. Večji spisi so še: „Krištof Kolumbo“, „Žigice“ (žveplenke), „Uzgajajmo djecu“, a potem sledi nekoliko o Kneippu in pa nekaj gospodarskih drobtin. Ko se kratkočasnicam malo nasmejaš, zveš še, kako bode l. 1894., kar preproste čitatelje jako zanima, in kje bodo semnji v novem letu. Torej berila dosti za vsakoga! Že zato, ker je Danica tako razširjena in roma od roke do roke, naj bi bili v Daniči vedno naizbranejši članki.

Velik korak v napredku je napravilo društvo s prekrasnim molitvenikom duhovna družbe Jezusove Antona Kanižlića, katerega naslov je: **Pobožnost molitvena na slavu presvetoj Trojici edinomu Bogu i na čast blaženoj Djevice Mariji i svetima.** 8°. Str. 653. Cena 1 gld. — V hrvaški književnosti nimamo toliko dobrih molitvenikov, kakor v slovenski, posebno večjih ne in popolnejših, zato je dobro došel ta izvrstni molitvenik, kateri se bode po društvenem potu najlažje razširil na vse strani hrvaške domovine. Molitvenik ni nov, bil je že pred več leti razširjen posebno po slavonskih straneh Hrvaške, vendar oni iztisi so se že porazgubili, zato je trebalo misliti o novem izdanju. Izdanje je priredil kanonik zagrebški dr. Fr. Iveković po onem izdanju, katero je izšlo l. 1813. v Budimu. V knjigi niso le molitve, ampak tudi — kar je važneje — premišljevanja za vsak dan v mesecu, napisana v duhu sv. Ignacija (o zadnjih stvarih človekovih). Posebno lepo je sestavljena pobožnost pri sv. maši, katere obredi se tudi prav jasno tolmačijo. Obširna in koristna sta tudi sestavka o sv. spovedi in svetem obhajilu, za katerimi sledé razne molitve in druge pobožnosti k sv. Trojici, Mariji, svetnikom itd., a na koncu je dodan katekizem, kateri se rabi v III. razredu ljudskih šol. Ta molitvenik bode narod veselo sprejel, ker je posebno pripraven za domače berilo in pobožnosti, a tisk je razločen in velik, tako, da si bodo ž njim služili tudi oni, kateri slabše vidijo. Krasi ga lepa barvana slika, a dobi se lahko tudi vezan.

Tretja knjiga so: **Ptice. Napisao Dav. Trstenjak.** — 8°. Str. 100. Cena 20 novč. To je že tretji zvezek Trstenjakovega dela, v zbirki: „Životinje“, kar jih je izdalo društvo, pa sedmi. Knjižica ima vse one vrline, katere sem omenil že o prvih dveh zvezkih. Pripovedovanje je kratko, poljudno, umevno,

ob enem jako mikavno, da knjižico le nerad deneš iz rok, dokler je nisi prečital. Spominja te v mnogem na našega nepozabnega Erjavca, od katerega se je tudi Trstenjak učil. V knjigi se opisuje posebno kos s sorodniki, potem vranja rodovina, žolne in divje kokoške. Cela knjižica o pticah bode prav lepo in poučno delo.

Zadnja knjižica slóve: **Fabijola ili drevni kršćani.** Preveo Ivan Gojtan. — 8°. Str. 56. Cena 15 n. Drobna knjižica — najbrž prevod iz ruskega — govori o onih žalostnih, vendar za krščanstvo tako slavnih časih, ko je tekla v potokih krščanska kri za Jezusa. Dejanje se vrši za cesarja Dioklecijana, ko je krščansko seme, razsejano po vseh tedaj rimskih krajih, poglajalo že bujne klice v vseh slojih naroda. Dejanje ni posebno zamotano, vendar zanimivo; v knjižici je mnogo lepih nauk in zlatih resnic. Knjižica je primerna posebno za mladino.

To je sad, katerega je letos obrodilo bratovsko nam društvo, kateremu želimo, da bi se vedno tako lepo razcvitalo in razširjalo, kakor se je počelo v zadnjih letih.

Nesudjenica. Epska pjesan. Spjevao Tugomir Hrvat Bošnjak (Tugomir Alaupović). 8°. Str. 91. Cena je 40 novč. — Pred kakima dvema letoma se je pojavil v hrvaški književnosti mlad pesnik Bošnjak, katerega pesmi, zložene v bolj narodnem duhu, so zanimale vsakega prijatelja lepe knjige. To je bil Alaupović, kateri je že l. 1892. zložil v „Viencu“ omenjeno pesem, katera je nedavno izšla v posebni knjižici. Že tedaj sem mislil nekoliko izpregovoriti o njej, a ker nisem storil tedaj, bodem pa sedaj. Vsebinska je po priliki taka: Abegzada, jedinica Osmanbega, žaluje v prvem spevu za Sinjaninom Gavranom, v katerega se je zagledala mlada, ko je jahal mimo grada. Žaluje, toži, saj je minulo že pol leta, da ni ničesar slišala o njem. V drugem spevu prihajajo k Osman-begu gosti Mehmed-beg, Kovačević Ramo in pa Ibro od Gradačca grada, da izprosijo lepo Abegzado. Vsi so mili staremu begu, pa zato obljubi hčerko onemu, kateri bode največji junak v junaškem „mejdanu“. Najpopreje so metali kopje, potem kamen, a nazadnje zajahali konje, ali povsod je bil prvi Ramo, zato mu je tudi rekel stari beg, naj izbere tisoč svatov in pride po deklico. Gledala je vse to sirotica Abegzada, katera je gori na čardaku vezak vezla:

Kolko puta iglicom prometne,
Tolko puta i uzdahne tužna.

Brat Alil, da jo razveseli, vzame tamburico in zapoje pesem in pové sestrí, da se je njen Gavran zaročil s hčerko sinjskega poglavarja. Ona tega ne veruje, „ta junak vjere ne će pogaziti“, in nameni osloboditi iz ječe Pavla barjaktara in ga poslati h Gavranu. V tretjem spevu napiše mu